

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrupedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Titulus II. De Bisulcis aquaticis. Caput Unicum. De Hippopotamo.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

admittitque, addit frendere terribiliter, et macilentiorē esse nostratibus. Attentior est censura Francisci Hernandi de tumulo dorsi. Iracundi sunt. Venatores conscendunt arbores, accurrit grex Zainorum, mordent et lacerant truncum, cum hominem non possint, quos ille superne tutus venabulo caedit. Gregatim discurrunt, eligunt ducem, et ut fertur, minorem aut vi- liorem omnium. Antonius Herrera scribit esse senem et flaccidum, neque nisi duce occiso societatem et cohortem dissolvere, prius enim occiderentur, quam regem defere- rent, auctor est Petrus Simon. Ali- qui Bachiris hoc imputant. Mirum odium in tigridem. Dux Zaino- rum convocat, quoscunque potest sui generis, usque ad trecentos aut plures, quemadmodum Imperator conducit militem. His copiis in- vadit tigridem, quae, licet ferocif- sima prae omnibus Americanis feris, vincitur multitudine non sine ma- gna Zainorum strage. Inveni in- numeri occisi simul cum tigride, ut paucissimi possint epiniciū canere. De ingenio huius ferae sic narrat *Franciscus Hernandus*: Ferus est ac truculento morfu, cum primum est captus. Sed cum cicuratur, pla- cidus est domesticis, et habetur in deliciis. Caro est similis suillae a- prugnaeve, sed durior atque insua-

vior. Setae sunt asperae, albo ac nigro promiscue variatae colore. Vescitur glandibus, radicibus et aliis montanis fructibus, nec non vermiculis, lumbricis, atque aliis huiusmodi animalibus, quae lacu- stribus, humidis et uliginosis locis nascuntur. Devastant etiam sacra, cum ab eis non arcentur. Grega- tim ambulant, et redditi mites aluntur quibuscunque esculentis. *Digitipedum* variant. Siquidem alii productiores sunt, alii breviores. Scri- bunt aliqui apros Indicos brevissi- mis esse caudis, ut abicissas esse pu- tes. *Pedibus* etiam esse nostratibus dissimiles, et posteriores uno digito non unguato constare. Carnes multo nostrorum carnibus saporos- siores salubrioresque, sed saynis o- pus est praecidi umbilicum, alio- qui uno die corrumpuntur. Idem est cum Taiacu Caaigora Marcgravii, Icon tamen variat, et descriptio plenior est. Ideo et hanc et illam addidimus. Habuit eum et quidem familiarissimum Amplissimus de Laet, quem cum per semestre et amplius humidis cibis aluisset, mortuus est ex ileo, ut videbatur. Valcken- burgius umbilicum illum mammam esse putabat, quod vasa mammaria haberet. Verum, qui animal pe- nitius norunt, catulos suos illa parte alere negant.

TITULUS II.

De Bifulcis aquaticis.

CAPUT UNICUM.

De Hippopotamo.

Aldrov.
Digit. l. 1.
c. 12.

Ad Bifulca Hippopotamum re- tuli Aristotelem secutus. Ad digitata tamen recentiores referunt, et forte, ut ex iconē et descri- ptione apparebit, melius. Dici- tur vero Hippopotamus, id est, fluviatilis equus, non, quod e- quum similitudine referat, sed quod magnus sit, ut *intraos* vim augendi significatum habeat. Fluvius ille

Nilus est. Dicitur et *equus Niloti- cus*, *bos marinus*, teste Bellonio, *porcus marinus*, quod parte ante- riore bubulam figuram, reliquo corpore suillam repraesentet, *ele- phas marinus*, tam ob magnitudi- nem, quam ob dentium candore et duritiem. Sed et *elephan- tus Aegypti*, *Rosmarus*, *Robart*, *Gomarus*, in regionibus in primis Prete

Bellon. de
aquatilibus

Gryps

Gryphus

Hippopotamus

Wasser Ochse

Hippopotamus

Leo

Griphus

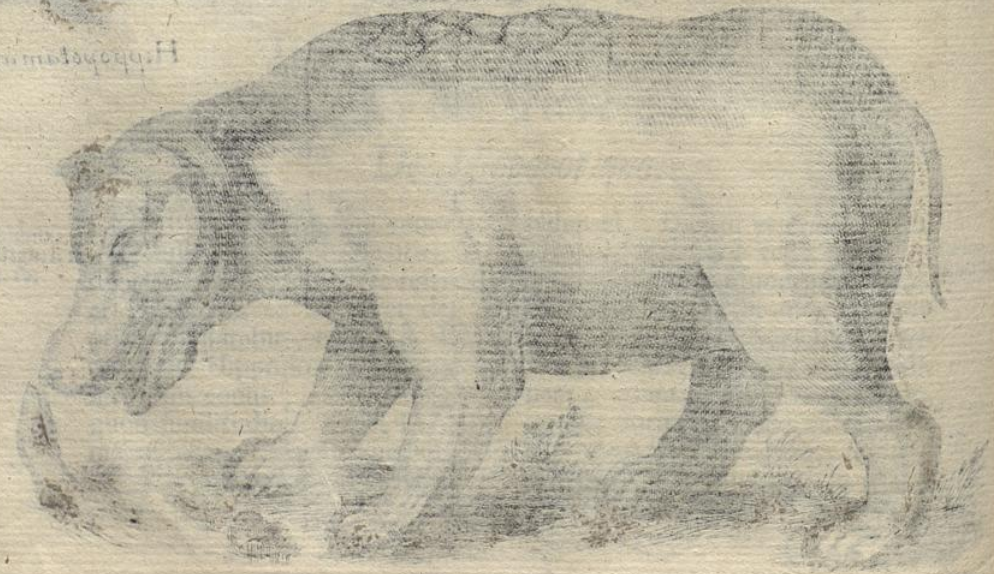
Griphus

Wasser-Ochse

Hippopotamus

Hippopotamus

Descript.
Acliar
A.1.1
44

Aristo
A.1.2.

Leo de
script.
Africa
l. 9.

Colum
in l. ol.
aquat.
terres
c. 15.

Prete Gani, si Alvaresio credendum.

Descriptio.
Aelian. H.
A. l. 1. c. 7.
44.
Aristot. H.
A. l. 2. c. 7.
Leo de-
script.
Africac
l. 9.
Columna
in l. obser-
quat. et
terrestre,
c. 15.

Circa *Descriptionem* dissentiunt a veteribus recentiores. Aelianus ad quinque cubitorum altitudinem ex crescere, ungulas bubulas habere, tres utrinque dentes maxime omnium animalium circa os eminentes, auribus, cauda, voce equum prae se ferre, reliquo corpore elephanto similem esse scribit. Aristoteles iubam equinam habere, ungulam bubulam, rostrum resimul, talum bisulcorum, dentes exertos, caudam apri, vocem equi, magnitudinem asini, internas partes interaneis equorum et asinorum non dissimiles reliquit. Leoni Africano forma equum, magnitudine asinum refert, depilis est, et cymbis insidiatur. Bellonius, qui parvum Byzantii vidit, capite eum vacino, auribus ursinis, brevibus et subrotundis, oris rictu adeo vasto, ut leoninum superaret, patulis naribus, labiis repandis, dentibus equinis obtusis, oculis, et lingua praegrandibus, collo nullo aut admodum brevi, cauda porci, corpore obeso ad instar suis, pedibus tam brevibus, ut vix quatuor digitos a terra attolleretur, ungulis, ut in sue divis, descripsit. Accuratissime vero eum nobis exhibuit Fabius Columna, ex cadavere fale asservato, et in Italiam Damiatam, a Nicolao Zenghi, Chirurgo Narnensi allatam. Nullam habebat cum equo similitudinem, ad bovem potius, si magnitudinem attendas, et ursum, si crurum figuram accedebat. A capite ad caudam pedes erat tredecim, corporis latitudo pedes quatuor cum dimidio, altitudo pedes tres cum dimidio, *venter* potius planus, quam carinosus, *crura* a terra ad ventrem pedes tres cum dimidio, ambitus crurum pedes tres. *Pes* latus pedem, *ungulae* singulae uncias tres. *Caput* vastum in comparatione ad totum animal, duos pedes cum dimidio latum, pedes tres longum, ambitu pedes septem crassum. *Oris* rictus pedem unum, *rostrum* carnosum, et repandum, *Oculi* exigui, lati unciam, longi un-

cias duas, *ures* parvae, breves, neque uncias tres excedentes, totum corpus obesum, *pes* latus in quatuor ungulas divisus. Ungulae, quales in bobus, et quidem quadrifidae, *talus* callosus, *cauda* aprina, vel potius testudineae aut ursinae non dissimilis. *Cutis* admodum crassa, dura, colore pullo. *Nares* imaginem S. repraesentant, fissura longa unciam duarum cum dimidio. *Rostrum* habet instar leonis vel felis, pilis ex poris quibusdam prodeuntibus asperum, nec in toto corpore alii conspiciuntur. *Dentes* singulariter idem Columna descripsit. Habebat, inquit, in inferiore maxilla sex, quorum bini exteriores e regione longi semipedem, lati et trigoni uncias duas cum dimidio per ambitum semipedem aprorum modo, parum retrorsum declives, non adunci, nec exerti, sed admodum conspiciui, apperto ore. Intermedii vero parum a gingiva exerti, trigona acie, digitali longitudine, medium locum occupantes, veluti iacentes, crassi, orbiculati, elephantini, semipedem superant longitudine atque aciem in externis partibus planam. Maxillares vero habebat utrinque septem crassos, latos, breves admodum. In superna vero mandibula, quam Crocodili more mobilem habet, qua mandit et terit, anteriores sex sunt, sex imis respondentes, acie contrario modo adaptata levissima et splendida, clausaque ore coniunguntur, et aptantur imis, veluti ex illis recisi, ut planum plano insideat. Verum omnium acies pyramidalis, veluti oblique recificalam modo. Sed medii superiores non aciem inferiorum, et medium illorum, in quo retractio rotunditatis conspicitur, petunt. Molares totidem, quot inferni, sed bini priores parvi, exigui, atque rotundi, et ab aliis distant, ut medium palatum inter dentes anteriores occupare videantur. Inter maxillares dentes locus linguae semipedalis remanebat, durities dentium silicea, adeo, ut percussione cultelli costae, cum circumstantium admiratione,

ratione ignis favillae excitarentur. Quapropter verisimile foret, nocturno tempore hoc animal dentes atterendo ignem ex ore evoluisse, quam proprietatem prisci huic ferae attribuerunt. Propria ipsis patria Saitica Aegypti praefectura, si Plinio credimus. Unde forte Herodotus in ea parte sacros scripsit. At Leo Africanus, et qui navigationes descripsere, in Nigro quoque fluvio reperiri ait. Sed et in mari versari dictum Plinio et illis, qui in Oceano regiones Petzorae alluente, reperiri scripsere. Barbosâ multos in Gofala observavit, a mari ad prata exire, denuoque reverti. Maturis segetibus et flaventibus spicis vesci, Aelianus prodidit. Cum ad confirmatam pervenit aetatem, periclitari incipit in patre suo vires. Si pater cedit, cum matre congregitur, ipsum vero dimittit, si pater resistit, interimitur, ut apud Aelianum legimus. In sicco parere et educare solet, si Odono credimus, eaque est foecunditate, ut singulis annis enitatur. Ad *Naturam* et *Mores* spectat, quod ex Nilo in campos egressus et segetibus satiatus, averso vestigio ad flumen rursus prope-ret, seu ut agricolas corpore adverso excipiat, seu ne venatores exitum deprehendere possint, quod hominibus non minus, quam Crocodilus insensus sit, et quod nimia corporis obesitate pressus, caudici arundinis tam diu se affricat, donec venam aperuerit, sanguine ad sufficientiam emissio, eandem coeno obturat. Columna tamen primum illud negat, et recto incedere tramite tradit. An hinniât, in dubio est. Veteres affir-

mant, recentiores negant. In *Cibus* ab Aethiopibus usurpatur. Narrat enim Clusius in Guinea circa promontorium Cabo Lopez Gonsalvez, Navarchum van der Hagen cum sociis id observasse, visâque in oppido Ulibetto plurima hippopotamorum capita, ex quibus dentes mirandae magnitudinis, comites eius retulerint. Non est ergo mirum, a Firmio Seleucio, quod Capitolinus prodit, hippopotamum devoratum fuisse. Habere et in *Medicina* locum, a veteribus et recentioribus proditum est. Aegyptii, prodente Columna, ad haemorrhoidas caecas et apertas dentem alligant, vel annulum ex eo fabrefactum gestant. Nigritae eodem a quodam morbo praeservantur. Plinius eosdem dentes, in odontalgia sedanda insignem habere praerogativam scribit. Idem adipem febrientibus contra rigores commendat, corii cinis cum aqua illitus ad panos dissolvendos. Pel-lis frontis inguinibus alligata, eodem auctore, venerem inhibet. Testiculos exsiccatos contra morsum serpentum exhibet Dioscorides. Sed et ad alia partes ipsius adhibentur. Nam Pausanias refert, Dindymenae matris faciem ex dentibus ipsius factam, sanguine cum aqua gummosa dissoluto pictores loco cinnabaris uti possunt, apud Plinium. Pinguedine delibuti impune inter Crocodilos versari, apud Iulium Capitolinum legimus. Pelle tecta, fulmine non tangi, prodidere quidam. Corii tantam crassitudinem Plinius facit, praesertim circa tergus, ut inde validae hastae tor-

Locus
Herodot.
H.N.1.2.
Leo Afri-
cae.1.9.
Plin. H.N.
1.32. c. 11.

Cibus

Aelian. H.
A.1.11. c.
43.
Generatio.
Plin. H.N.
1.11. c. 44.
Aelian. H.
A.1. c.

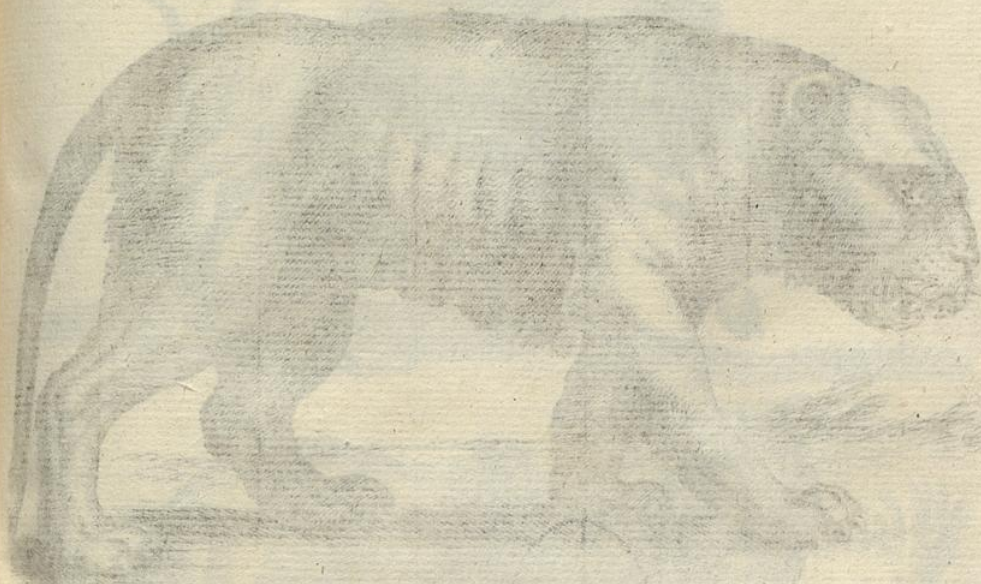
Mores
Aelian. H.
A.1.11. c.
43.

Clusius in
Curius
posterio-
ribus,

Dioscor.
M.M.1.1.
c.22.

Tur.
Julius in
Lorius
offerio-
ibus.

Dioscor.
M.M.I.
.22.

Maegr.
H. B. h. c.

Tamandua i est vulpeculae Americanae magnitudine. Caput habet acuminatum, rotundum, conum acutum repraesentans, paulum infra incurvatum, os nigrum, angustissimum, edentulum, oculos parvos, nigros, aures erectas, unum circiter digitum longas. Pilos totius corporis duos, splendentes, et ex albo flavescentes. Linguam instar subulae teretem, octo digitos longam, quae quasi canali inter inferiores genas incumbit. In prioribus pedibus quatuor ungues incurvos. Ferox est animal, sed mordere non potest. Baculo tactum posterioribus pedibus insidet ut ursus. Totam die dormit, capite sub collo et anterioribus cruribus abscondito, noctu vagatur. Quando bibit, pars per nares iterum exsilit. Quum mactarem hoc animal, inquit Marcgravius, maximam partem excoriatum adhuc vivebat, quamvis octiduum inedia tolerasset. In rene sinistro superius processum triangularem inveni, per duplicem tenuem membranam reni adnexum, in intestinis multos teretes lumbricos, valvulas

cordis insignes, vesicam fellis magnam. Corium est crassum. Caro vulpinam olet, et non comeditur. *Coati* est Brasiliensium vul-

Maegr.
B. I. G. c. 6.

pes, magnitudine felis, cruribus et manibus brevibus. Cercopithecorum. Caput habet acuminatum, vulpinum, aures subrotundas et breves. Oris partem inferiorem superiore brevior, promuscidem longam et acuminatam, nares amplas quasi fissuras, oculos nigros, caudam suo toto corpore longiorem, quam superius erectam gestat et incurvatam, cuius pali annulatim variegati cum umbra et ochra. Quando comedit, anterioribus pedibus tenet cibum. Arborea velociter conscendit ad ramorum extremitates. Habui aliquando eiusmodi animal cicutatum, inquit De Laet, et valde domesticum et mihi amicum, ita, ut ad os meum enitteretur, et ex illo cibum caperet, sed cum caudam suam praerodere coepisset, non potuit ab ea abstineri, ita, ut illam tandem penam totam consumeret, et moreretur.

CAPUT II.

De Simia.

Nomen.

Simia seu *Simius*, vel a depressis et simis naribus, (*σιμος* Graeca vox est) vel quasi mima, quod facile hominem imitetur, Latinis dicitur. Festus *Clunas* appellavit. Bartholomaeus Anglicus quasi *Simeas*, id est, hominibus similes dici voluit. Apud Graecos vocatur *πίθηξ*, *πίθηκος*, *πίθων*, *παρά το πιδισται*, quod facile ad humanarum actionum imitationem persuadeatur; *ήμιμω*, quasi gesticulator, *άριμος*, veteri Hetruscorum lingua, *βάτης*, quod facile arbores scandat; *καλλιάρ* Laconibus, *Gyraldus* *καλλιάρ* vocari ob-

fervavit. Tam prona corporis parte pilosa est, quam supina. Pilo crassiore vestitur. *Nares*, aures, dentes, tam primores, quam maxillares, hominis more habet. *Ciliolum* in utraque palpebra praeternue et prolixius, inferiore inprimis. In *pectore* binas mammarum papillas; et brachia hominis modo, sed hirtiuscula, quae et ipsa et pedes, ut homo inflectit. *Manus*, digitos, ungues, hominis similia, etsi rudiora, efferatioraque. *Pedes* ipsi sui generis, sunt enim velut manus maiusculae, et digitis ut manus constant, medio longiore.

Descriptio

Aristot. H.
A. I. 2. c. 8.

Anglic. de
rer. pro-
prio.